

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ПОВИДИШ ВЛАДИСЛАВ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 342.9:355/359

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО
ЗАМОВЛЕННЯ ДЛЯ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Реферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Київ – 2023

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий консультант

доктор юридичних наук, професор

Куркова Ксенія Миколаївна,

Науково-дослідний інститут публічного права,

завідувач відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Шаповал Роман Володимирович,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

завідувач кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності

доктор юридичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України

Дрозд Олексій Юрійович,

Бюро економічної безпеки,

керівник Департаменту організації забезпечення діяльності

доктор юридичних наук, професор

Панова Оксана Олександрівна,

Національний авіаційний університет,

професор кафедри кримінального права і процесу юридичного факультету

Захист відбудеться «27» грудня 2023 р. о 9⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А.

В.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

Л.В. Сорока

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Конституція України проголошує, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Її територія є цілісною і недоторканою. Ці положення є базисом для формування системи національної безпеки та оборони, її основними цінностями та пріоритетами. Будь-яка правова держава спрямовує всі свої сили та ресурси на захист своєї території і Україна не є винятком. Війна з росією вимагає надпотужних сил, які щодня витрачає наша країна та її громадяни. І лише в синергії між державою та її громадянами можна перемогти агресора, тому на цьому рівні рівень взаємодовіри має бути максимально високим.

Матеріальні ресурси, які використовує наша держава у цій війні досить часто стають причиною для громадських суперечок, що знижує суспільну довіру. Оборонні закупівлі є одним із найбільших джерел видатків державного бюджету, тому важливо, щоб ці кошти витрачалися ефективно та прозоро. Крім того, державне оборонне замовлення є одним із основних інструментів реалізації державної політики у сфері національної безпеки та оборони, що спрямоване на задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів у озброєнні, військовій техніці та інших матеріальних засобах, а тому ефективність забезпечення державного оборонного замовлення безпосередньо впливає на здатність країни захистити свою незалежність та суверенітет.

У сучасному геополітичному контексті, коли світ зіштовхується з різноманітними загрозами, від терористичних актів, збройних конфліктів до кібератак, важливість ефективного та прозорого механізму управління державним оборонним комплексом є надкритичним. Сучасне правове та організаційне забезпечення державного оборонного замовлення має бути побудоване на дотриманні принципів законності, прозорості, конкурентності та ефективності. В Україні новітні питання адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення вирізняються необхідністю адаптації до сучасних технологічних та інформаційних викликів. Забезпечення кібербезпеки, розвиток штучного інтелекту, вивчення та застосування передових технологій у військовій сфері – усе це вимагає відповідної правової бази та адаптованих адміністративних процесів. При цьому також важливо враховувати глобальний характер сучасних загроз та забезпечувати взаємодію із міжнародними партнерами. Співпраця в галузі військової науки та техніки, обмін інформацією та координація заходів є ключовими компонентами успішного забезпечення державного оборонного замовлення в умовах сучасних викликів.

Окремо слід вказати результати соціологічного опитування Центру Разумкова щодо суспільно-політичної орієнтації громадян України у 2023 році, які вказують, що за необхідності вибирати, що є важливішим – свобода чи рівність, 75% опитаних вибирають свободу. Але, якщо вибирати між свободою і безпекою, то українці частіше вибирають безпеку (54,5%, а 44% вибирають

свободу)¹. Це опитування виражає суспільну необхідність у забезпеченні безпеки, у великій площині якої, одним із елементів є державне оборонне замовлення, що в новітніх умовах потребує конкретних заходів та засад щодо вдосконалення правового забезпечення, враховуючи діючі внутрішні виклики та глобальні загрози.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Теорія адміністративного права знаходиться у тісному симбіозі зі сферою національної безпеки та оборони, відповідно досить вагома частка новітніх досліджень була присвячена реалізації відповідної державної політики, серед яких виділяються Т. Шумейко², Є. Кобко³, А. Мосейко⁴, С. Чумаченко⁵, В. Сокурєнко⁶. Серед сучасних досліджень стосовно забезпечення обороноздатності слід відзначити також наукові праці В. Пашинського⁷ щодо формування теорії та практики адміністративно-правового забезпечення оборони України та О. Зубко⁸ щодо визначення адміністративно-правового регулювання оборонно-промислового комплексу України.

Інші окремі загальні та спеціальні питання змісту адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України були розкриті у працях таких вчених, як: В. Авер'янов, О. Андрійко, М. Баюк, В. Бевзенко, А. Берлач, Ю. Битяк, Ю. Ващенко, О. Ведмідь, С. Галака, Ю. Гаруст, В. Горбачук, О. Гришуткін, О. Деменєв, С. Денисюк, О. Джафарова, О. Дніпров, О. Дрозд, І. Дронін, М. Дунаєвський, Д. Журавльов, І. Залюбовська, В. Зьолка, Р. Калюжний, Ю. Кліменко, О. Кобзар, А. Колодій, Т. Коломоєць, В. Колпаков, Є. Красников, К. Кулагін, М. Куницька-Іляш, О. Курепіна, В. Курило, К. Куркова, Ю. Кучинський, Г. Литовченко, Л. Миськів, А. Манжула, С. Осауленко, О. Панова, М. Перепелиця, О. Петришин, Р. Сербин, Є. Соболь, В. Сокурєнко, Х. Солнцева, О. Солонець, Л. Сорока, С. Стеценко, В. Теремецький, П. Толок, О. Усаченко, О. Харитоновна, М. Цвік, С. Чумаченко, Р. Шаповал, І. Школьник, Є. Ярусевич та інших.

¹ Суспільно-політичні орієнтації громадян України (травень 2023р.). Центр Разумкова: офіційний веб-сайт. 2023. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/suspilnopolitychni-orientatsii-gromadian-ukrainy-traven-2023r>

² Шумейко Т. А. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2022. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/84033558-c4b3-49a8-b412-e8f0ae81db75/content>

³ Кобко Є. В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення національної безпеки держави : реф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 : 08 – Право; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2023. 400 с.

⁴ Мосейко А. Публічне адміністрування у сфері національної безпеки України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2019. 17 с.

⁵ Чумаченко С. В. Адміністративно-правовий статус суб'єктів забезпечення національної безпеки України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. - Харків : [б. в.], 2017. 212 с.

⁶ Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні. – На правах рукопису: автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Міністерство освіти і науки України. Харків, 2016. 40 с.

⁷ Пашинський В. Й. Адміністративно-правове забезпечення оборони України: теорія і практика: дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07. Київський національний університет імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України. Київ, 2020. URL: https://scc.knu.ua/upload/iblock/ee5/dis_Pashynskiy_V.Yo..pdf

⁸ Зубко О. М. Адміністративно-правове регулювання оборонно-промислового комплексу України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2018. 22 с.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота узгоджується з положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року; Стратегії національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни», затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020; Стратегії кібербезпеки України «Безпечний кіберпростір – запорука успішного розвитку країни», затвердженої Указом Президента України від 26 серпня 2021 року № 447/2021; Стратегії воєнної безпеки України «Воєнна безпека – всеохоплююча оборона», затвердженої Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021; Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України, затвердженої Указом Президента України від 20 серпня 2021 року № 372/2021. Обрана тема дисертаційної роботи спрямована на виконання основних положень плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Мета* наукової роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного новітнього аналізу теорії адміністративного права, норм чинного спеціалізованого законодавства, практики діяльності суб'єктів сфери оборони, сформулювати та вдосконалити засади адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України.

Для досягнення поставленої мети в роботі заплановано розв'язати такі *завдання*:

- схарактеризувати адміністративно-правові засади формування державного оборонного замовлення в Україні;
- визначити генезу адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення в Україні;
- розкрити зміст адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні;
- схарактеризувати державне оборонне замовлення як об'єкт адміністративно-правового забезпечення;
- розкрити систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні;
- окреслити законодавче забезпечення функціонування суб'єктів державного оборонного замовлення в Україні;
- визначити завдання Уряду України як суб'єкта загальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення;
- схарактеризувати статус Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України у сфері забезпечення державного оборонного замовлення як суб'єкта галузевої компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення;
- визначити форми адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні;

- розкрити методи адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення;
- визначити роль застосування адміністративного примусу як інструменту державного оборонного замовлення в Україні;
- розкрити інформаційне забезпечення державного оборонного замовлення;
- сформувати новітні концептуальні засади адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення в Україні;
- розкрити склад адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення в Україні;
- з'ясувати процесуальні особливості реалізації заходів адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язаних із забезпеченням державного оборонного замовлення;
- визначити доктринальні засади оптимізації адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні;
- розкрити напрямки удосконалення нормативної бази адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні;
- сформувати загальні напрями удосконалення фінансово-правової бази для забезпечення потреб у обороні в Україні;
- визначити напрямки використання міжнародного досвіду дотримання публічного інтересу як пріоритету у забезпеченні потреб оборони.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері формування та реалізації адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України.

Предмет дослідження – адміністративно-правове забезпечення державного замовлення для обороноздатності України.

Методи дослідження. При формуванні новітніх засад адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України використовувалася взаємодоповнююча сукупність методів наукового пізнання.

Діалектичний підхід дав можливість теоретично сформувати адміністративно-правові засади формування державного оборонного замовлення, виділити основні детермінанти сучасної генези адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення та визначити сутність державного оборонного замовлення як об'єкта адміністративно-правового забезпечення (підрозділи 1.1, 1.2, 1.4). Особливості змісту адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення були виявлені завдяки *логіко-юридичному* методу (підрозділ 1.3).

Системно-структурний та *функціональний* методи дослідження дозволили визначити особливості формування та взаємодії суб'єктів адміністративно-правового регулювання державного замовлення для гарантованого забезпечення потреб оборони (розділ 2). Метод *класифікації* використано при виокремленні повноважень суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення (підрозділи 2.3, 2.4).

У абсолютній більшості роботи було використано *формально-юридичний* метод як основу для дослідження правових норм в аналізованій сфері (розділи 2, 3, 4, 5). *Інструментально-правовий* метод дозволив здійснити характеристику адміністративно-правового механізму забезпечення державного замовлення для обороноздатності України (розділ 3). Методи *аналізу* та *синтезу* застосовувалися щодо визначення елементів механізму адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України (розділи 3, 4).

За допомогою *порівняльно-правового* методу здійснено аналіз міжнародного досвіду дотримання публічного інтересу як пріоритету у забезпеченні потреб оборони (підрозділ 5.4). Методи *теоретико-правового прогнозування* та *правотворчості* були застосовані при формуванні шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання гарантованого забезпечення потреб оборони в Україні (розділ 5). *Соціолого-правовий* метод використано при проведенні авторського соціологічного опитування у сфері забезпечення державного оборонного замовлення (додаток Б до дисертації).

Емпіричну базу дисертації становлять узагальнення практики та звіти діяльності Міністерства оборони України, Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України, Антимонопольного комітету України, дані з Єдиного державного реєстру судових рішень, офіційні інтегровані звіти міжнародних організацій у сфері забезпечення державного замовлення для обороноздатності України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є новітнім дослідженням юридичної науки, у якому комплексно сформовано та теоретично розроблено засади адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України з урахуванням сучасних політико-економічних та військових умов. Наукову новизну дисертаційної роботи формують такі висновки, узагальнення та пропозиції, зокрема:

уперше:

– комплексно встановлено вплив війни України з російською федерацією на систему забезпечення державних оборонних замовлень, що сформувала максимальне збільшення обсягів та номенклатури продукції оборонного призначення та відповідної необхідності внесення змін до законодавства України у сфері оборонних закупівель в напрямку спрощення та прискорення процедури оборонних закупівель, посилення контролю за їх проведенням, введення новітніх засад оптимізації забезпечення державного оборонного замовлення;

– визначено, що державне оборонне замовлення відображає ідею використання запиту держави як стратегічного інструменту у сфері оборони та безпеки, вказуючи таким чином на важливість інтеграції потреб оборони у загальну стратегію розвитку економіки країни та формуючи зв'язок між оборонними потребами та соціально-економічним розвитком країни;

– виявлено, що адміністративно-правове забезпечення державного оборонного замовлення в Україні вимагає специфічних галузевих та спеціальних компетенцій від різних суб'єктів з формуванням у суб'єктів галузевої компетенції можливості загального управління та розроблення політики у сфері оборони та

розвитку оборонної промисловості та компетенції спеціальних суб'єктів щодо виконання окремих та конкретних завдань у правовому полі здійснення оборонних закупівель;

– розкрито інформаційно-аналітичне забезпечення державного оборонного замовлення в Україні як комплекс організаційно-правових систематичних заходів, спрямованих на збір, обробку, аналіз та узагальнення інформаційних матеріалів з метою забезпечення ефективного планування, координації, моніторингу та контролю виконання державних оборонних замовлень, що включає використання сучасних інформаційних технологій, аналітичних методів та експертних оцінок, сприяючи ефективному управлінню в межах оборонного сектору держави;

– з урахуванням умов активної війни сформовано новітні доктринальні засади оптимізації адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні як основні напрямки, що включають цифровізацію, інтеграцію штучного інтелекту, використання міжнародного досвіду, глобального та міждержавного військового співробітництва, стимулювання інновацій у сферу оборони, розвиток кадрового потенціалу, державно-приватного партнерства та взаємодії із громадськістю, трансформацію контролю за якістю та безпекою державних оборонних замовлень та впровадження інновацій щодо забезпечення державного оборонного замовлення;

– в умовах активного виникнення кризових явищ та ситуацій як напрямок удосконалення фінансово-правової бази для забезпечення потреб в обороні в Україні запропоновано планування та впровадження системи фінансового «сталого» резерву як новітньої та ефективної системи фінансового гарантування найбільш необхідних оборонних замовлень у випадку екстрених ситуацій для швидкого мобілізаційного реагування на загрози національної безпеки;

– сформовано напрями, які можуть сприяти удосконаленню нормативної бази адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні, що є ключовим завданням для забезпечення ефективності та прозорості в галузі оборонної промисловості, які полягають в транспарентності та відкритості процесів проведення державного оборонного замовлення, стимулюванні інновацій та впровадженні новітніх технологій, гнучкості нормативно-правової бази із здатністю адаптуватися до швидких змін у сучасному світі, ефективному контролі за витратами щодо державного оборонного замовлення, зміцненні співпраці із міжнародними партнерами у сфері оборонного замовлення та розвитку людських ресурсів щодо забезпечення високого рівня кваліфікації фахівців у сфері оборонної промисловості;

удосконалено:

– розуміння основних детермінантів сучасної генези адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення в Україні, до яких віднесено особливості зовнішньої та внутрішньої політики держави та найбільш впливові економічні та технологічні фактори;

– наукове трактування адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні як системи юридичних

відносин між визначеними суб'єктами, які виникають у процесі формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки оборони шляхом використання оборонних закупівель як спеціального інструменту забезпечення публічного інтересу;

– наукові положення щодо становища суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні як визначених державних, міжнародних та громадських органів та структур, що в рамках власної компетенції здійснюють правове регулювання, організаційне та інформаційне забезпечення щодо оптимального та належного виконання державних оборонних замовлень, враховуючи потреби та інтереси національної безпеки та оборони;

– наукові положення щодо ролі Кабінету Міністрів України як суб'єкта загальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні, що полягає у формуванні та виконанні стратегічних планів та політики в галузі оборонних закупівель, а також у забезпеченні виконання цих закупівель з урахуванням вимог національної безпеки та оборони України;

– зміст громадського контролю як методу адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні, що являє собою активну діяльність громадян, громадських об'єднань та інших інститутів громадянського суспільства, спрямовану на забезпечення прозорості, ефективності та законності у сфері виконання державного оборонного замовлення, а також захист прав і інтересів громадян та держави;

– наукове розуміння адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення як форми юридичної відповідальності, що визначається адміністративно-правовими нормами та передбачає систему адміністративних заходів, спрямованих на забезпечення дотримання суб'єктами адміністративного права вимог законодавства з питань державного оборонного замовлення задля ефективного функціонування інституту оборонних закупівель;

отримали подальшого розвитку:

– положення щодо виокремлення змісту законодавчого забезпечення функціонування суб'єктів державного оборонного замовлення в Україні в залежності від врегулювання основних категорій: 1) специфіки та методики реалізації оборонних закупівель; 2) специфіки здійснення публічних закупівель; 3) правового статусу суб'єктів державного оборонного замовлення; 4) відповідальності у сфері оборонних закупівель; 5) міжнародних стандартів та практик;

– розуміння форм адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні як сформованих зовнішніх волевиявлень владних суб'єктів державного оборонного замовлення, що проявляють їх юридично-значущу адміністративну та організаційну діяльність щодо врегулювання оборонних закупівель, організаційних процесів та юридичних процедур задля якісного, оптимального та дієвого функціонування системи оборонних закупівель, захисту прав і інтересів суб'єктів господарювання у

контексті державного оборонного замовлення та гарантування національної безпеки та територіальної цілісності України;

– положення щодо адміністративного примусу як методу забезпечення державного оборонного замовлення, що є нормативно-визначеною системою правових та адміністративно-організаційних заходів впливу в разі порушення законодавчих вимог, що застосовуються уповноваженими органами до відповідних суб'єктів з метою забезпечення безперебійного, ефективного та оперативного функціонування військово-промислового комплексу та інших важливих секторів оборони;

– наукові положення щодо об'єктивної сторони адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення, що виражається у вчиненні безпосередніх дії щодо порушення процедури придбання товарів, робіт і послуг оборонного призначення, порушення або невиконання умов державних контрактів, порушення порядку розділення предмета закупівлі на частини та ухилення від укладення відповідних закупівельних договорів;

– напрямки підвищення ефективності адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані із забезпеченням оборонного замовлення в Україні шляхом: розширення переліку правопорушень, посилення санкцій, забезпечення більшої прозорості та ефективності їх застосування; підвищення рівня правосвідомості суб'єктів господарювання, які беруть участь у виконанні оборонного замовлення; посилення контролю за дотриманням законодавства у сфері забезпечення оборонного замовлення;

– напрямки впровадження міжнародного досвіду дотримання публічного інтересу відносно системи забезпечення державного оборонного замовлення в Україні, що включає публічне обговорення проектів державних оборонних замовлень, проведення конкурсних процедур з відкритим доступом для всіх зацікавлених учасників, публічне інформування про результати виконання державних оборонних замовлень, розробку та впровадження ефективних систем управління державними оборонними замовленнями, запровадження механізмів стимулювання інновацій та розвитку вітчизняного оборонно-промислового комплексу, запобігання корупції, державну підтримки підприємств оборонно-промислового комплексу, запровадження механізмів стимулювання співпраці між підприємствами оборонно-промислового комплексу та науковими установами, запровадження механізмів інтеграції оборонно-промислового комплексу в світову економіку.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконане здобувачем самостійно. Усі висновки та положення, які сформульовані в дисертації та складають її наукову новизну, розроблені автором самостійно на основі власних досліджень. В наукових працях, опублікованих у співавторстві, є значний внесок здобувача. Зокрема, у роботах: Yevdokimenko S., Naumova A. Yakymchuk S., Povydysh V. Foreign experience of administrative and legal support of citizens' rights by prosecutor's offices and possibilities of its use in Ukraine – автором здійснено компаративістичний аналіз правоохоронних органів (органів прокуратури) в аспекті у сфері забезпечення прав громадян; Panova O., Tanko A.,

Povydysh V., Aliksieieva O. Law Enforcement Agencies in the System of Entities of Protection and Defense of Human Rights – автором здійснено аналіз ролі правоохоронних органів у системі захисту прав і свобод людини; Povydysh V., Makarchuk V., Nakonechna I., Tsybulnyk N., Kobko Y. Administrative coercion as the method for providing State defense order – автором охарактеризовано адміністративний примус як спосіб забезпечення державного оборонного замовлення; Povydysh V., Kobko Y., Svyrydenko S., Nironka I., Dobroskok A. Information and analytical support of the state defense order in Ukraine – розкрито зміст інформаційно-аналітичного забезпечення державного оборонного замовлення в Україні; Povydysh V., Truba R., Skakun, I., Hryha, M., Demenko, D. Types of administrative and legal support for the State defense order in Ukraine – системно проаналізовано види адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні.

Наукові результати та висновки, які виносилися на захист кандидатської дисертації, повторно на захист не виносяться.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що визначені в дисертації теоретичні положення, висновки і пропозиції впроваджено та надалі може бути використано в:

– *науково-дослідній роботі* – наукові висновки можуть бути використані для формування теоретичних аспектів забезпечення державного оборонного замовлення в Україні (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *законотворчій сфері* – результати дисертаційного дослідження можуть бути використані для вдосконалення правового регулювання забезпечення державного оборонного замовлення в Україні з урахуванням політичного курсу України;

– *освітньому процесі* – під час підготовки та проведення лекцій, навчальних семінарських та практичних занять для здобувачів вищої освіти навчальної дисципліни «Актуальні проблеми теорії адміністративного права та адміністративного процесу», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, а також у контексті інших суміжних дисциплін (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження оприлюднено та обговорено на десяти міжнародних науково-практичних конференціях: «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.), «Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 22–23 вересня 2021 р.), «Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність» (м. Київ, 19–20 січня 2022 р.), «Взаємодія публічного та приватного права: сучасні проблеми та виклики» (м. Київ, 21–22 лютого 2022 р.), «Актуальні проблеми взаємодії правової науки та практики її застосування» (м. Київ, 16–17 березня 2022 р.), «Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у 21-му сторіччі» (м. Київ, 14–15 червня 2022 р.), «Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи України» (м. Київ, 19–20 жовтня

2022 р.), «Науково-практичні засади розвитку юридичної науки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 15–16 лютого 2023 р.), «Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки в умовах сьогодення» (м. Київ, 13–14 березня 2023 р.), «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства» (м. Київ, 20–21 квітня 2023 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, що містять дев'ятнадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 373 сторінки. Робота містить список використаних джерел із 315 найменувань на 33 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** визначено актуальність обраної теми дисертаційного дослідження; сформовано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; розкрито мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження; аргументовано наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, визначено шляхи та форми їх упровадження; розкрито апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг роботи.

Розділ 1 «Теоретичні засади адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України» містить чотири підрозділи, в яких розкрито теоретичну сутність засад формування державного оборонного замовлення, а також особливості змісту адміністративних правовідносин, які виникають в процесі формування та реалізації державного оборонного замовлення в Україні.

У *підрозділі 1.1 «Адміністративно-правові засади формування державного оборонного замовлення: стан та перспективи розвитку»* визначено сучасний стан функціонування системи оборонних закупівель в умовах новітніх викликів та загроз.

Розкрито, що адміністративно правові засади формування державного оборонного замовлення в Україні за своєю сутністю є правовими ідеями, принципами та нормами. За своїм змістом адміністративно правові засади формування державного оборонного замовлення в Україні включають: 1) суб'єкти адміністративно-правового регулювання державного замовлення; 2) механізм адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України; 3) адміністративну відповідальність за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення; 4) шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання гарантованого забезпечення потреб оборони. Встановлено, що в практичному розумінні адміністративно-правові засади державного оборонного замовлення в Україні – це основні норми, які регулюють організацію та функціонування системи державного замовлення, що стосується виробництва та постачання військової техніки, зброї, спеціального обладнання та інших об'єктів для потреб оборони країни.

Визначено принципи на основі яких мають функціонувати суб'єкти адміністративно-правового регулювання державного замовлення, механізм адміністративно-правового забезпечення державного замовлення та інститут адміністративної відповідальності, до яких віднесено: законність; транспарентність; своєчасність; оптимальність; ефективність; конкурентність; запобігання корупції та зловживанням; запобігання дискримінації; інноваційність та інші.

Розкрито, що шляхи розвитку адміністративно-правових засад формування державних оборонних замовлень в Україні пов'язані з подальшою оптимізацією адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення, удосконаленням нормативної та фінансово-правової бази адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення, використанням міжнародного досвіду дотримання публічного інтересу як пріоритету у забезпеченні потреб оборони.

Встановлено, що війна України з російською федерацією вплинула на систему забезпечення державних оборонних замовлень в Україні в декількох аспектах. По-перше, війна призвела до збільшення обсягів та номенклатури продукції оборонного призначення, яка потребує закупівлі, що пов'язано з необхідністю поповнення запасів Збройних Сил України та інших військових формувань, а також з потребою в нових видах озброєння та військової техніки для ведення бойових дій. По-друге, війна призвела до виникнення нових проблем у сфері державних оборонних замовлень. Зокрема виникли проблеми з постачанням продукції оборонного призначення з-за кордону, а також з організацією виробництва в Україні. По-третє, війна призвела до внесення змін до законодавства України у сфері державних оборонних замовлень, зокрема було прийнято низку нормативно-правових актів, які спрямовані на спрощення та прискорення процедури оборонних закупівель, а також на посилення контролю за їх проведенням.

У підрозділі 1.2 «Основні детермінанти сучасної генези адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення» визначено, що адміністративно-правове забезпечення державного оборонного замовлення – це сукупність правових норм, які регулюють відносини, пов'язані з формуванням, виконанням та контролем виконання державного оборонного замовлення та спрямовані на забезпечення ефективного виконання державного оборонного замовлення, а також підвищення оборонного потенціалу держави.

Встановлено, що адміністративно-правове забезпечення державного оборонного замовлення охоплює регулювання організаційних, правових, процедурних та інших аспектів, пов'язаних з державним оборонним замовленням з метою забезпечення його ефективного функціонування та відповідності стратегічним оборонним потребам країни та включає в себе розробку і вдосконалення нормативно-правового базису, координацію дій між різними органами та суб'єктами, забезпечення фінансового та матеріального забезпечення, а також врахування принципів відкритості та прозорості у вирішенні питань державного оборонного замовлення.

Підкреслено, що основною метою адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення є створення надійної та ефективної системи, яка гарантує високу якість та відповідність військової техніки стратегічним завданням та потребам національної безпеки.

Встановлено, що в умовах посилення геополітичних загроз Україні необхідно підвищувати обороноздатність країни, що вимагає збільшення обсягів оборонних закупівель, що, у свою чергу, зумовлює необхідність удосконалення адміністративно-правового забезпечення цього процесу. Інтеграція України до міжнародних систем військово-технічного співробітництва зумовлює необхідність приведення законодавства України у відповідність до міжнародних стандартів у сфері оборонних закупівель. А відтак геополітичне середовище та зовнішні зв'язки країни можуть впливати на необхідність покращення військових здатностей.

У підрозділі 1.3 *«Особливості змісту адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення»* сформовано, що основними ознаками адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні є: 1) специфічний предмет; 2) спеціальні суб'єкти; 3) спеціальне нормативно-правове регулювання; 4) особливості здійснення контролю; 5) залежність від стратегічних планів; 6) юридична відповідальність.

Визначено, що особливості укладення договорів про державне оборонне замовлення в Україні визначаються комплексом факторів, які включають технічні, фінансові, стратегічні та міжнародні аспекти, адже при їх укладенні потрібно враховувати специфіку оборонно-промислового комплексу та національних потреб у забезпеченні безпеки, що дозволяє забезпечити ефективну та надійну оборонну систему країни. До особливостей укладення договорів про державне оборонне замовлення в Україні віднесено: спеціальний суб'єктний склад; спеціальний предмет договору; спеціальний порядок укладення договору; спеціальний порядок виконання договору.

Встановлено, що виконання договорів про державне оборонне замовлення залежить від фінансової стійкості та ефективності фінансування оборонних програм. Підкреслено, що забезпечення сталого фінансування виробництва та модернізації військової техніки є ключовим елементом у забезпеченні успішного виконання договорів.

У підрозділі 1.4 *«Державне оборонне замовлення як об'єкт адміністративно-правового забезпечення»* визначено, що об'єкт адміністративно-правового забезпечення являє суспільні відносини, які виникають, змінюються та припиняються на основі та в інтересах публічного інтересу та підлягають регулюванню і охороні в рамках певної адміністративно-правової діяльності. Такими об'єктами можуть бути суспільні відносини у сфері забезпечення національної безпеки, правопорядку, охорони здоров'я, освіти, культури, економічного розвитку, відносини у сфері діяльності підприємств, установ та організацій та інших важливих сферах життєдіяльності суспільства.

Розкрито, що державне оборонне замовлення є системним інструментом функціонування спеціальної правової, адміністративної та інформаційної платформи для формування, забезпечення та реалізації запиту держави у формі спеціальних закупівель різних товарів, робіт та послуг, призначених для сфери оборони та безпеки, підтримки оборонної індустрії та створення умов для сталого розвитку країни.

Розділ 2 «Суб'єкти адміністративно-правового регулювання державного замовлення для гарантованого забезпечення потреб оборони» складається з чотирьох підрозділів, в яких визначено систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання державного замовлення для гарантованого забезпечення потреб оборони, а також досліджено їх правовий статус.

У підрозділі 2.1 *«Система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення»* розкрито та охарактеризовано визначену інституційну систему.

Визначено, що система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення являє собою сукупність суб'єктів публічного права, які беруть участь у регулюванні певного роду суспільних відносин наявними у них адміністративно-правовими засобами, що передбачені законодавством. Встановлено, що систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення можна поділити на органи державної влади та органи місцевого самоврядування, які є основними суб'єктами адміністративно-правового забезпечення, оскільки здійснюють публічно-владні функції та мають широкий спектр повноважень у сфері адміністративного регулювання, а також інші суб'єкти публічного права, до яких можна віднести підприємства, установи та організації, які належать до сфери управління держави або місцевого самоврядування.

Підкреслено, що суб'єкти адміністративно-правового забезпечення можуть бути як юридичними, так і фізичними особами. Юридичні особи, які є суб'єктами адміністративно-правового забезпечення, мають спеціальний публічно-правовий статус. Фізичні особи, які є суб'єктами адміністративно-правового забезпечення, мають загальний публічно-правовий статус. Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення можуть діяти як самостійно, так і у взаємодії з іншими суб'єктами. Так, наприклад, органи державної влади та органи місцевого самоврядування часто діють спільно у сфері реалізації публічно-владних функцій.

У підрозділі 2.2 *«Законодавче забезпечення функціонування суб'єктів державного оборонного замовлення»* проаналізовано нормативний базис сфери оборонних закупівель.

Розкрито, що загальний зміст законодавчого забезпечення функціонування суб'єктів державного оборонного замовлення в Україні полягає у створенні системи правил і норм, які дозволяють забезпечити ефективне та безпечне здійснення закупівель для потреб оборони країни, з метою зміцнення обороноздатності та забезпечення національної безпеки.

Законодавче забезпечення функціонування суб'єктів державного оборонного замовлення в Україні умовно поділено на такі категорії: 1) спеціалізований законодавчий акт забезпечення державного замовлення для

обороздатності (Закон України «Про оборонні закупівлі»); 2) законодавчі акти у сфері публічних закупівель («Про публічні закупівлі», Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України); 3) акти, які визначають статус суб'єктів адміністративно-правового регулювання державного замовлення для гарантованого забезпечення потреб оборони; 4) загальні та спеціальні акти, які встановлюють особливості та методику реалізації механізму адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України; 5) акти, що встановлюють порядок та умови адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення; 6) акти впровадження міжнародних стандартів та практик щодо дотримання публічного інтересу як пріоритету у забезпеченні потреб оборони.

У підрозділі 2.3 «Виокремлення повноважень суб'єктів загальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення» встановлено, що загальна компетенція означає широкий спектр повноважень, які можуть бути призначені суб'єктам влади чи іншим учасникам в адміністративному процесі.

Розкрито, що суб'єктами загальної компетенції є суб'єкти публічного права, які мають широкі повноваження у сфері адміністративного регулювання та здійснюють публічно-владні функції у різних сферах життєдіяльності суспільства, що полягають в прийнятті нормативно-правових актів, здійсненні контролю, регулюванні діяльності інших суб'єктів. Суб'єкти загальної компетенції здійснюють публічно-владні функції у різних сферах життєдіяльності суспільства. Вони можуть діяти у сфері забезпечення безпеки, правопорядку, охорони здоров'я, освіти, культури, економічного розвитку тощо.

Сформовано, що суб'єктом загальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні є Кабінет Міністрів України функціональна роль якого полягає у формуванні та виконанні стратегічних планів та політики в галузі оборонних закупівель, а також у забезпеченні виконання цих закупівель з урахуванням вимог національної безпеки та оборони України.

У підрозділі 2.4 «Повноваження суб'єктів галузевої та спеціальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення» визначено та виокремлено роль та значення встановлених суб'єктів.

Визначено, що Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України є центральним органом виконавчої влади, що має чітко визначені завдання та функції, які включають формування та реалізацію державної політики у різних сферах промисловості, включаючи важливі сфери, такі як військово-промисловий комплекс, оборонно-промисловий комплекс та космічна діяльність. Міністерство має важливу роль у забезпеченні національної безпеки, економічного та технологічного розвитку України, є основним суб'єктом військово-промислового співробітництва та співпраці щодо розвитку стратегічних галузей промисловості.

Встановлено, що Міністерство оборони України є основним суб'єктом галузевої компетенції у сфері адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні та має широкий спектр повноважень щодо: формування та реалізації державної політики щодо національної безпеки в військовій сфері, оборони та військового будівництва як у мирний час, так і в особливий період; забезпечення функціонування системи оборонних закупівель; взаємодії у сфері функціонування системи оборонних закупівель; забезпечення якості оборонних товарів, робіт і послуг.

Встановлено, що Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості України як суб'єкт галузевої компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні відповідає за планування та контроль оборонних закупівель, формування та виконання державної політики у сфері оборонної промисловості та стратегії військово-промислового комплексу, координації діяльності державних замовників, інформування громадськості щодо стану оборонної промисловості, співпраці у сфері оборонних закупівель.

Розкрито, що Антимонопольний комітет України є суб'єктом спеціальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні та має визначені повноваження щодо контролю за оборонними закупівлями, розгляду скарг на порушення законодавства у цій сфері, утворення комісій для розгляду скарг, затвердження регламенту роботи комісій, інші повноваження, спрямовані на забезпечення додержання закону та захисту прав і законних інтересів учасників державного оборонного замовлення.

Встановлено, що державні замовники є суб'єктами спеціальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні, що обумовлено завданнями їх правового становища: 1) планування оборонних закупівель; 2) організація та здійснення закупівель; 3) контроль якості та гарантування відповідності; 4) оцінювання ризиків; 5) внутрішньодержавне та міжнародне співробітництво; 6) боротьба з корупцією.

Підкреслено, що державні замовники відіграють ключову роль у забезпеченні національної безпеки та оборони та несуть велику відповідальність перед суспільством та державою у забезпеченні надійності та ефективності оборонних ресурсів.

Розділ 3 «Механізм адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України» складається з чотирьох підрозділів, у яких визначено форми, методи та інші інструменти адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні.

У підрозділі 3.1 «Форми адміністративно-правового забезпечення оборонного замовлення» визначено основні напрямки зовнішнього впливу суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення.

Розкрито, що видання нормативних актів щодо врегулювання сектору оборони та національної безпеки та видання індивідуальних актів із питань

адміністрування оборонних закупівель є важливими формами адміністративної діяльності суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення, що відзначаються нормотворчою діяльністю таких суб'єктів у сфері оборони та національної безпеки, в тому числі у сфері забезпечення оборонних закупівель.

Акцентовано, що важливу роль відіграють адміністративні договори, які допомагають впорядкувати адміністративні правовідносини та більш ефективно вдосконалювати міжнародну та міждержавну співпрацю у сфері функціонування та забезпечення сектору безпеки та оборони.

Визначено, що планування у сфері забезпечення оборонних закупівель, як форма адміністративно-правового забезпечення оборонного замовлення України, є одним з найважливіших елементів цієї системи, адже вона дозволяє забезпечити ефективне та прозоре використання фінансових ресурсів, що виділяються на забезпечення потреб оборони.

Сформовано, що планування у сфері забезпечення оборонних закупівель здійснюється на основі таких принципів: 1) принципу цільового призначення (планування має бути спрямоване на досягнення конкретних цілей забезпечення потреб оборони); 2) принципу системності (планування має здійснюватися в рамках єдиної системи державного оборонного замовлення); 3) принципу прозорості (планування має бути відкритим та доступним для громадськості); 4) принципу ефективності (планування має забезпечувати ефективне використання фінансових ресурсів). Розкрито особливості планування у сфері забезпечення оборонних закупівель в умовах війни: 1) планування має бути більш гнучким та адаптивним, оскільки в умовах війни потреби Збройних Сил України та інших військових формувань є досить динамічними та можуть змінюватися досить швидко; 2) планування має бути більш спрямованим на забезпечення потреб оборони в найкоротші терміни, адже в умовах війни обороноздатність держави має бути забезпечена належним чином на найвищому рівні; 3) планування має бути більш спрямованим на залучення міжнародної допомоги, оскільки в умовах війни Україна потребує значної міжнародної допомоги для забезпечення потреб оборони.

Запропоновано, що для підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення державного гарантування якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення в Україні необхідно: 1) продовжувати удосконалювати законодавство у цій сфері (впровадження міжнародних стандартів якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення, а також посилення контролю за їх виконанням); 2) розширити практику використання сучасних методів і засобів контролю якості (це дозволить забезпечити більш ефективне виявлення та усунення неякісних товарів, робіт і послуг); 3) посилити співпрацю між державними органами та суб'єктами, які беруть участь у забезпеченні якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення, що дозволить забезпечити більш ефективне управління; 4) зміцнити і вдосконалити контрольні та наглядові механізми; 5) залучати висококваліфікованих фахівців даної галузі; 6) забезпечити

належне фінансування реформування гарантування якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення.

У підрозділі 3.2 «Методи адміністративно-правового забезпечення оборонного замовлення» визначено, що в загальному розумінні методи адміністративно-правового забезпечення – це способи впливу на суспільні відносини, які регулюються нормами адміністративного права та спрямовані на забезпечення виконання завдань і функцій держави у різних сферах життєдіяльності суспільства. Методи адміністративно-правового забезпечення представляють собою систему прийнятих підходів та інструментів, спрямованих на реалізацію та забезпечення ефективного функціонування адміністративно-правової системи.

Встановлено, що методи адміністративно-правового забезпечення орієнтовані на забезпечення взаємовідносин між органами державної влади, громадянами та іншими суб'єктами адміністративно-правових відносин. Методи адміністративно-правового забезпечення включають інструменти, що забезпечують виконання та визначення прав та обов'язків, а також механізми вирішення конфліктів та захисту інтересів учасників правовідносин. Сформовано характерні ознаки методів адміністративно-правового забезпечення, до яких віднесено: вплив на суспільні відносини, що регулюються нормами адміністративного права; забезпечення виконання завдань і функцій держави в різних сферах життєдіяльності суспільства; правове регулювання нормами адміністративного права.

До методів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні віднесено заходи та інструменти координації, контролю та адміністративного примусу. Заходи та інструменти координації у сфері адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні є основними організаційними інструментами взаємодії суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення.

Встановлено, що в сфері адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні активно використовується метод контролю як інструмент контролюючого впливу різних за ієрархією суб'єктів, статус яких визначає вид такого контролю.

У підрозділі 3.3 «Адміністративний примус як визначальний інструмент державного оборонного замовлення» визначено, що адміністративний примус є визначальним інструментом державного оборонного замовлення в Україні, оскільки він дозволяє забезпечити досягнення таких цілей, як: 1) забезпечення належної обороноздатності держави (адміністративний примус дозволяє забезпечити своєчасне та ефективне забезпечення потреб Збройних Сил України та інших військових формувань у озброєнні, військовій техніці та інших матеріальних засобах); 2) забезпечення прозорості та ефективності державного оборонного замовлення (адміністративний примус дозволяє забезпечити дотримання законодавства у сфері державного оборонного замовлення, а також запобігти корупції та іншим порушенням); 3) забезпечення координації дій

органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері державного оборонного замовлення (адміністративний примус дозволяє забезпечити ефективну взаємодію між різними державними органами та органами місцевого самоврядування у сфері забезпечення потреб оборони).

Визначено, що в умовах війни роль адміністративного примусу у сфері державного оборонного замовлення в Україні посилюється, оскільки виникає необхідність в більш ефективному та швидкому забезпеченні потреб оборони, зокрема: забезпечення своєчасного виконання оборонних замовлень; забезпечення якості озброєння, військової техніки та інших матеріальних засобів, що закупаються в рамках державного оборонного замовлення; забезпечення дотримання законодавства у сфері державного оборонного замовлення, зокрема, у частині запобігання корупції.

Підкреслено, що впровадження ефективних механізмів адміністративного примусу у сфері державного оборонного замовлення в Україні сприятиме зміцненню обороноздатності держави та підвищенню ефективності системи державного оборонного замовлення.

У підрозділі 3.4 «Інформаційно-аналітичне забезпечення державного оборонного замовлення» сформовано зміст, сутність та завдання новітнього інструменту механізму адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні.

Виявлено, що інформаційно-аналітичне забезпечення є важливою складовою в механізмі адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення, оскільки воно дозволяє забезпечити своєчасне та обґрунтоване прийняття рішень у сфері державного оборонного замовлення, забезпечити прозорість та відкритість у сфері державного оборонного замовлення, забезпечити збір, аналіз та узагальнення інформації про потреби Збройних Сил України та інших військових формувань у озброєнні, військовій техніці та інших матеріальних засобах, забезпечити розробку інформаційно-аналітичних матеріалів для органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які приймають рішення у сфері державного оборонного замовлення, забезпечити інформування громадськості та інших зацікавлених сторін про державне оборонне замовлення.

Розділ 4 «Адміністративна відповідальність за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення» складається з трьох підрозділів, в яких сформовано концептуальні засади адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення, а також розкрито юридичний склад адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення та процесуальні особливості реалізації заходів адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язаних із забезпеченням державного оборонного замовлення.

У підрозділі 4.1 «Концептуальні засади адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення» визначено загальні засади використання інституту адміністративної відповідальності в аналізованій сфері.

Визначено, що в загальному розумінні термін юридична відповідальність являє собою систему певних санкцій, які визначаються нормативно-правовими актами та застосовуються державою для регулювання поведінки суб'єктів, а також спрямована на забезпечення відповідності їхніх дій встановленим законом стандартам. При цьому заходи юридичної відповідальності можуть включати в себе як покарання за правопорушення, так і заохочення до дотримання правових норм.

Сформовано, що юридична відповідальність є складним правовим інститутом, який має ряд характерних ознак, основними з яких є: 1) дотримання принципу законності, тобто юридична відповідальність завжди має правову основу, яка закріплена в нормативно-правових актах і лише за вчинення дій, які прямо передбачені законом як правопорушення, може бути застосована юридична відповідальність; 2) є об'єктивною, оскільки не залежить від суб'єктивних факторів, таких як мотиви, мета чи особистість правопорушника, а визначається лише характером і ступенем протиправності діяння; 3) завжди здійснюється за допомогою примусу, який застосовується державою, що, в свою чергу, означає, що правопорушник не має права відмовитися від застосування до нього певного виду юридичної відповідальності; 4) має соціальну спрямованість, оскільки направлена на забезпечення правопорядку і правомірної поведінки у суспільстві.

Розкрито, що концептуальні засади адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення ґрунтуються на принципах ефективного функціонування та захисту національної безпеки. Концепція адміністративної відповідальності передбачає визначені та чіткі норми та правила, які стосуються державного оборонного замовлення. Підкреслено, що важливим аспектом концептуальних засад адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення є її спрямованість на попередження порушень, для чого необхідно забезпечити ефективність превентивних заходів, таких як профілактика, освіта та інформування. При цьому підкреслено, що суворість визначення порушень та прозорість процесу застосування відповідальності є ключовими для запобігання можливості прогресу корупції та недобросовісності.

У підрозділі 4.2 «Юридичний склад адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення» розкрито та проаналізовано види адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення в Україні.

Визначено, що при здійсненні державних оборонних закупівель завжди існує ризик розділення державним замовником предмета закупівлі на частини. Головна проблема розділення державним замовником предмета оборонної закупівлі на частини полягає в тому, що це може призвести до порушення принципів прозорості, конкуренції та недискримінації, які є основоположними для публічних закупівель. Підкреслено, що в разі недобросовісної поведінки державного замовника, розділення предмета закупівлі на частини може бути використано для уникнення конкуренції та дискримінації окремих учасників закупівлі.

З метою запобігання порушень щодо розділення державним замовником предмета закупівлі на частини запропоновано забезпечити прозорість та ефективний контроль за процедурами розділення предмета закупівлі на частини. Для ефективного вирішення такої потенційної проблеми на законодавчому рівні необхідно запровадити такі заходи: державний замовник повинен обґрунтувати необхідність розділення предмета закупівлі на частини; обсяг кожної частини закупівлі повинен бути достатнім для того, щоб бути цікавим для великих постачальників; частини закупівлі повинні бути сумісними між собою; державний замовник повинен забезпечити рівний доступ до інформації про закупівлі усім учасникам.

У підрозділі 4.3 «Процесуальні особливості реалізації заходів адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані із забезпеченням державного оборонного замовлення» розкрито, що процесуальні особливості реалізації заходів адміністративної відповідальності становлять складний та важливий етап в адміністративному процесі, спрямованому на забезпечення додержання правопорядку та визначених законом норм. Процесуальні особливості реалізації заходів адміністративної відповідальності являють собою сукупність правил, які регулюють порядок застосування заходів адміністративної відповідальності, що встановлені в Кодексі України про адміністративні правопорушення та інших нормативно-правових актах. При цьому процесуальні особливості реалізації заходів адміністративної відповідальності повинні враховувати принципи справедливості, прозорості, ефективності та правової впевненості, забезпечуючи баланс між владними інтересами та правами осіб, які підлягають адміністративній відповідальності.

Визначено, що процесуальні особливості реалізації заходів адміністративної відповідальності є предметом дослідження багатьох науковців, які постійно вдосконалюються з метою забезпечення ефективності та справедливості застосування адміністративної відповідальності. Виділено деякі з основних процесуальних особливостей реалізації заходів адміністративної відповідальності: 1) застосування заходів адміністративної відповідальності може бути здійснено лише за наявності адміністративного правопорушення (для того, щоб упевнитися в наявності адміністративного правопорушення, орган або особа, яка виявляє адміністративне правопорушення, повинна провести необхідні перевірки та зібрати докази); 2) застосування заходів адміністративної відповідальності має здійснюватися у відповідності до закону (орган або особа, яка застосовує заходи адміністративної відповідальності, повинна дотримуватися вимог закону, зокрема щодо порядку застосування таких заходів); 3) особа, яка притягується до адміністративної відповідальності, має право на захист (тобто право на знання про свої права та обов'язки, право на захист своїх інтересів, право на захист від незаконного застосування заходів адміністративної відповідальності).

Підкреслено, що процесуальні особливості реалізації заходів адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані із забезпеченням державного оборонного замовлення в Україні, спрямовані на забезпечення ефективного захисту інтересів держави у цій сфері. Сформовано деякі конкретні

приклади процесуальних особливостей реалізації заходів адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані із забезпеченням державного оборонного замовлення в Україні: Антимонопольний комітет України має право розглядати справи про адміністративні правопорушення, пов'язані із порушенням законодавства про захист економічної конкуренції у сфері державного оборонного замовлення; Служба безпеки України має право розглядати справи про адміністративні правопорушення, пов'язані із порушенням законодавства про державну таємницю, в тому числі у сфері державного оборонного замовлення; Державна аудиторська служба України має право розглядати справи про адміністративні правопорушення, пов'язані із порушенням законодавства про фінансовий контроль у сфері державного оборонного замовлення.

Розділ 5 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання гарантованого забезпечення потреб оборони» складається з чотирьох підрозділів, в яких на основі комплексного аналізу проблем національної системи законодавства в сфері правового регулювання, а також міжнародних стандартів, сформовано новітні шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання гарантованого забезпечення потреб оборони.

У підрозділі 5.1 *«Доктринальні засади оптимізації адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення»* розкрито, що цифровізація адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні представляє собою процес впровадження та використання цифрових технологій та інформаційних систем для оптимізації та покращення усіх аспектів управління та забезпечення державної оборони з метою підвищення ефективності, прозорості та доступності адміністративних процедур, а також забезпечення дотримання прав і законних інтересів учасників оборонних закупівель та підвищення безпеки всіх процесів, пов'язаних із забезпеченням національної оборони.

Підкреслено, що цифровізація адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні має такі переваги: 1) покращення адміністративних процедур (автоматизація та електронний документообіг дозволяють скоротити час та витрати на виконання адміністративних процедур); 2) підвищення прозорості та доступності інформації (електронні сервіси дозволяють учасникам оборонних закупівель отримувати інформацію про поточні закупівлі та відстежувати стан виконання договорів); 3) забезпечення дотримання прав і законних інтересів учасників оборонних закупівель (електронні сервіси дозволяють учасникам закупівель подавати заявки та документи в електронній формі, що спрощує та прискорює процес участі в закупівлях).

Визначено, що активне використання міжнародного досвіду, глобального та міждержавного військового співробітництва в сфері державного оборонного замовлення повинно розвиватися та впроваджуватися в Україні, адже це дозволяє: отримати доступ до передових технологій і рішень інших країн, що Україна зможе використовувати для розвитку свого оборонно-промислового комплексу, а також для закупівлі високотехнологічного озброєння та військової техніки;

сприяти розвитку міжнародного співробітництва в сфері оборони, адже активна участь України в міжнародних проектах і програмах сприяє зміцненню її обороноздатності та підвищенню рівня довіри до неї з боку інших країн; підвищити ефективність державного оборонного замовлення, адже міжнародне співробітництво може допомогти Україні вдосконалити систему державного оборонного замовлення, зробити її більш прозорою і ефективною.

У підрозділі 5.2 «Напрями удосконалення нормативної бази адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення» запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання гарантованого забезпечення потреб оборони щодо створення прозорих та конкурентоспроможних умов для участі підприємств у виробництві військової техніки та озброєння в сфері державного оборонного замовлення України, до яких віднесено: 1) вдосконалення нормативно-правової бази державного оборонного замовлення (тобто внесення змін до законодавчих актів, які регулюють процедури державних закупівель, з метою підвищення прозорості та конкурентоспроможності цих процедур); 2) створення ефективної системи контролю за дотриманням законодавства у сфері державного оборонного замовлення (створення спеціалізованого органу, який буде відповідальним за контроль щодо дотримання законодавства у сфері державного оборонного замовлення, який буде уповноважений проводити перевірки, виявляти порушення та застосовувати санкції до порушників); 3) запровадження ефективних механізмів стимулювання розвитку оборонно-промислового комплексу України (надання державної підтримки підприємствам оборонно-промислового комплексу, а також створення сприятливих умов для їх розвитку, що може полягати в певних податкових пільгах, дотаціях для підприємств оборонно-промислового комплексу, а також сприяти їх виходу на міжнародні ринки).

Сформовано шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання гарантованого забезпечення потреб оборони щодо розробки стратегічних документів та планів у сфері державного оборонного замовлення України, які полягають в: 1) залученні до розробки стратегічних документів та планів широкого кола зацікавлених сторін, зокрема представників оборонно-промислового комплексу, науковців, експертів та громадськості, що дозволить забезпечити більш повне та всебічне обґрунтування стратегічних документів та планів; 2) використання сучасних методів стратегічного планування, таких як сценарний аналіз, оцінка ризиків та багатокритеріальне оцінювання, що дозволить розробити більш ефективні стратегічні документи та плани, які будуть враховувати можливі ризики та виклики; 3) забезпечення прозорості та доступності інформації про розробку стратегічних документів та планів, що дозволить громадськості та іншим зацікавленим сторонам висловити свої пропозиції та зауваження; 4) залучення до розробки стратегічних документів та планів міжнародних експертів та організацій, що дозволить отримати доступ до передового досвіду та технологій інших країн; 5) запровадження системи моніторингу та оцінки виконання стратегічних документів та планів, що дозволить своєчасно виявляти недоліки та вносити необхідні корективи;

б) забезпечення ефективного виконання стратегічних документів та планів, що передбачає створення ефективної системи управління та контролю за їх виконанням.

У підрозділі 5.3 «Напрями удосконалення фінансово-правової бази забезпечення потреб оборони» визначено, що головними проблемами фінансово-правової бази забезпечення потреб оборони в Україні є: 1) недостатній рівень фінансування (обсяг видатків на оборону в Україні є одним з найнижчих у світі, що не дозволяє належним чином забезпечити потреби оборони країни, а обмежені бюджетні асигнування на оборону не завжди відповідають реальним потребам та завданням сил оборони); 2) неефективне використання фінансових ресурсів (недостатня ефективність у використанні виділених коштів, що може бути зумовлено корупцією, слабкою управлінською системою чи неспроможністю належним чином спрямовувати кошти на розвиток та підтримку сил оборони); 3) недосконалість законодавства та управління (відсутність чіткого та ефективного правового та управлінського механізму може призводити до неефективного використання ресурсів та порушень у системі закупівель); 4) високий рівень корупції (проблема корупції в Україні може значно впливати на ефективність використання бюджетних ресурсів для потреб оборони); 5) нестабільність бюджетного процесу (постійні зміни та невизначеність у плануванні та виділенні коштів можуть ускладнювати стратегічне планування та розвиток оборонного сектору); 6) відсутність прозорості та аудиту (недостатня відкритість та аудит фінансових процесів у сфері оборони може створювати умови для корупційних практик та неефективного використання коштів).

Запропоновано шляхи вдосконалення фінансово-правової бази забезпечення потреб оборони України щодо неефективного використання фінансових ресурсів: 1) удосконалення нормативно-правової бази державного оборонного замовлення (внесення змін до законодавчих актів, які регулюють фінансування державного оборонного замовлення з метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів. Як приклад, слід запровадити систему моніторингу та оцінки ефективності використання фінансових ресурсів, а також встановити відповідальність посадових осіб за неефективне використання фінансових ресурсів); 2) створення ефективної системи управління фінансовими ресурсами у сфері державного оборонного замовлення (створення спеціального органу, який буде відповідальним за управління фінансовими ресурсами у сфері державного оборонного замовлення, який повинен мати повноваження проводити аналіз ефективності використання фінансових ресурсів, а також розробляти рекомендації щодо їх підвищення); 3) запровадження ефективних механізмів контролю за використанням фінансових ресурсів у сфері державного оборонного замовлення (створення спеціального органу, який буде відповідальним за контроль за використанням фінансових ресурсів в сфері державного оборонного замовлення, який матиме повноваження проводити перевірки, виявляти порушення та застосовувати санкції до порушників; 4) встановлення відповідальності посадових осіб за неефективне використання фінансових ресурсів; 5) запровадження системи стимулювання ефективного використання

фінансових ресурсів (надання пільг та стимулів підприємствам, які ефективно використовують фінансові ресурси); б) розширення можливостей для залучення приватних інвестицій у сфері державного оборонного замовлення (дозволить залучити додаткові фінансові ресурси для забезпечення потреб державного оборонного замовлення).

Визначено, що для вдосконалення фінансово-правової бази забезпечення потреб оборони України та боротьби з високим рівнем корупції серед посадових осіб можна розглядати такі шляхи: зміцнення антикорупційного законодавства (розробка та удосконалення нормативно-правової бази з метою посилення відповідальності за корупційні дії в оборонному секторі, а також введення жорстких покарань для осіб, замішаних у корупційних схемах в галузі оборони); створення ефективних контрольних механізмів (зміцнення системи внутрішнього та зовнішнього аудиту для ефективного моніторингу використання оборонних фінансів, а також запровадження незалежних контрольних органів та організацій для перевірки фінансових процесів у сфері оборони); забезпечення прозорості та доступу до інформації (розробка механізмів публічного звітування та доступу до інформації про оборонні закупівлі та витрати, а також створення електронних платформ для публікації даних про фінансові операції у сфері оборони); проведення освітніх програм для посадових осіб у сфері державного оборонного замовлення щодо негативних наслідків корупції та важливості етичної поведінки; співпраця з міжнародними антикорупційними організаціями та партнерами для обміну досвідом та технічної підтримки, а також створення можливості залучення міжнародних експертів для оцінки та підтримки реформ в галузі антикорупційних заходів в оборонному секторі.

У підрозділі 5.4 *«Використання міжнародного досвіду дотримання публічного інтересу як пріоритету у забезпеченні потреб оборони»* здійснено загальний аналіз сутності публічного інтересу, який став основою для формування новітніх напрямків упровадження міжнародних моделей дотримання публічного інтересу як пріоритету у забезпеченні потреб оборони.

Встановлено, що публічний інтерес є важливим принципом адміністративного права, адже він є основою для формування та реалізації адміністративного законодавства, адміністративної діяльності органів державної влади та адміністративно-правового захисту. Розкрито, що публічний інтерес адміністративно-правового регулювання – це інтерес соціальної спільноти, задоволення якого є умовою та гарантією її існування і розвитку.

Розкрито, що використання міжнародного досвіду дотримання публічного інтересу в забезпеченні потреб оборони є пріоритетним з огляду на таке: міжнародний досвід є цінним джерелом інформації про ефективні практики забезпечення публічного інтересу в сфері державного оборонного замовлення (країни світу мають різний досвід у цій сфері і вивчення цього досвіду може допомогти Україні розробити та впровадити більш ефективні механізми забезпечення публічного інтересу); міжнародний досвід може допомогти Україні уникнути помилок, які були допущені іншими країнами (вивчення досвіду країн, які пережили корупційні скандали в сфері державного оборонного замовлення

може допомогти Україні запобігти таким скандалам); міжнародний досвід може допомогти Україні зміцнити співпрацю з іншими країнами в сфері забезпечення обороноздатності (тобто Україна може співпрацювати з іншими країнами в розробці спільних стандартів забезпечення публічного інтересу в сфері державного оборонного замовлення).

Визначено, що публічний інтерес в сфері адміністративно-правового регулювання реалізується за допомогою різних засобів, зокрема: 1) нормативно-правового регулювання (публічний інтерес забезпечується шляхом прийняття законів, інших нормативно-правових актів, які встановлюють правила поведінки суб'єктів адміністративного права; 2) адміністративно-правової діяльності органів державної влади (публічний інтерес забезпечується шляхом здійснення органами державної влади управлінських функцій, зокрема шляхом видання індивідуальних адміністративних актів, застосування адміністративних заходів впливу, надання адміністративних послуг; 3) адміністративно-правової охорони (публічний інтерес забезпечується шляхом захисту його від порушень через застосування адміністративно-правових засобів, зокрема, притягнення до адміністративної відповідальності, застосування заходів адміністративного примусу; 4) публічний інтерес є важливим принципом адміністративного права (тобто він є основою для формування та реалізації адміністративного законодавства, адміністративної діяльності органів державної влади та адміністративно-правового захисту).

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації на основі аналізу теорії та практики адміністративного права, норм національного та інтегрованого законодавства, здійснено теоретичне узагальнення щодо визначення сутності, змісту та особливостей адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків та пропозицій. Основними з яких є такі:

1. Встановлено, що адміністративно правові засади формування державного оборонного замовлення в Україні – це основні ідеї, принципи та норми, які визначають та регулюють організацію діяльності суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення, функціонування системи державного замовлення та інституту адміністративної відповідальності, процес створення засад оптимізації адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення задля гарантованого забезпечення потреб оборони та дотримання публічного інтересу як пріоритету держави та суспільства.

2. Визначено, що генеза адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення в Україні визначається комплексом факторів та детермінантів. Поряд з цим підкреслено, що вивчення детермінантів генези адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення в Україні дозволяє краще зрозуміти особливості його формування та розвитку, що, в свою чергу, може бути корисним для розробки заходів щодо подальшого

удосконалення такої системи. Зазначено, що такі детермінанти взаємодіють і формують систему адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення в Україні, а також піддаються змінам відповідно до політичних, економічних та технологічних зрушень в країні та світі.

3. Розкрито, що зміст адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні в загальному розумінні являє собою взаємодію між державними органами, підприємствами оборонно-промислового комплексу, науковими установами, а також іншими суб'єктами, що спрямована на забезпечення ефективної реалізації стратегічних завдань у сфері оборони України. Зміст адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні охоплює права та обов'язки учасників таких правовідносин, що у комплексній взаємодії формують такий склад: потреби оборони (визначення обсягів та номенклатури продукції, робіт і послуг, що закуповуються за державним оборонним замовленням); суб'єкти (визначення виконавців державного оборонного замовлення, інших учасників таких правовідносин); діяльність щодо укладення та виконання державних контрактів (договорів); контроль за виконанням державних контрактів (договорів); адміністративна відповідальність за порушення встановлених правил та умов.

4. Визначено, що державне оборонне замовлення як об'єкт адміністративно-правового забезпечення є матеріальною дією та результатом діяльності суб'єктів права, що виникає, змінюється та припиняється на основі та в інтересах публічного інтересу та підлягає регулюванню, забезпеченню та охороні в рамках адміністративно-правової та спеціальної оборонно-військової діяльності.

5. Розкрито систему суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні як взаємозалежну сукупність інституційних суб'єктів, діяльність яких спрямована на здійснення законного, належного та оптимального забезпечення оборонних закупівель для гарантованого забезпечення потреб оборони. До системи суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні віднесено такі ключові суб'єкти: 1) Кабінет Міністрів України; 2) головний орган у сфері планування оборонних закупівель; 3) головний орган у сфері планування оборонних закупівель; 4) головний орган у сфері здійснення оборонних закупівель; 5) уповноважений орган з державного гарантування якості; 6) Антимонопольний комітет України; 7) державні замовники; 8) міжнародні спеціалізовані організації; 9) в деяких окремих випадках – громадськість.

6. Сформовано, що законодавче забезпечення функціонування суб'єктів державного оборонного замовлення в Україні – це комплексна система нормативних та підзаконних актів, що трансформуються у відповідний механізм правового регулювання, врегульовують аспекти оборонних закупівель та забезпечення обороноздатності в Україні, включаючи правовий статус суб'єктів, процедури оборонних закупівель, адміністративну відповідальність та впровадження міжнародних стандартів з метою забезпечення національної безпеки та відповідності публічному інтересу.

7. Визначено, що Уряд України відіграє велике значення для національної безпеки та обороноздатності країни шляхом виконання таких завдань: 1) забезпечення національної безпеки; 2) координація оборонних заходів; 3) управління розвитком Збройних Сил України; 4) забезпечення соціального захисту військовослужбовців; 5) господарська діяльність військового сектору; 6) управління щодо озброєння та військової техніки; 7) міжнародна співпраця. Уряд України відіграє важливу роль у забезпеченні оборони України, забезпечуючи координацію та виконання оборонних заходів, фінансову підтримку, розвиток військових сил та забезпечення соціального захисту військовослужбовців, сприяння міжнародній співпраці та участі в миротворчих місіях, що загалом спрямоване на забезпечення національної безпеки та стабільності не лише в Україні, а й у європейському регіоні та світі загалом.

8. Сформовано, що правовий статус Міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України у сфері забезпечення державного оборонного замовлення – це комплексне правове становище суб'єкта забезпечення системи оборонних закупівель, що об'єднує трьохелементний статус центрального органу виконавчої влади, головного органу у сфері планування оборонних закупівель та державного замовника у сфері оборони та включає структурні елементи (функції, мету, завдання, повноваження, відповідальність, умови взаємодії), що інтегруються у відповідну галузеву компетенцію щодо забезпечення національної безпеки та оборонно-промислового розвитку країни.

9. Визначено форми адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні: 1) видання нормативних актів щодо врегулювання сектору оборони та національної безпеки; 2) видання індивідуальних актів із питань адміністрування оборонних закупівель; 3) планування у сфері забезпечення оборонних закупівель; 4) укладення адміністративних договорів щодо функціонування системи оборонних закупівель; 5) організаційні форми, що полягають у здійсненні організаційних заходів та вчиненні матеріально-технічних операцій.

10. Розкрито, що методи адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення являють собою інструменти та заходи адміністративного, організаційного та контролюючого впливу суб'єктів системи адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення та включають заходи та інструменти координації, контролю та адміністративного примусу, що застосовуються окремо для реалізації та забезпечення ефективного функціонування адміністративно-правової системи.

11. Визначено особливу роль застосування адміністративного примусу як визначального інструменту державного оборонного замовлення в Україні в умовах війни, що дозволяє гарантувати виконання оборонних закупівель шляхом посилення дії адміністративного впливу суб'єктів адміністративно-правового регулювання державного замовлення на процес здійснення, виконання та забезпечення оборонних закупівель, що в надскладних умовах війни є об'єктивно-зумовленим та необхідним інструментом механізму адміністративно-правового забезпечення державного замовлення для обороноздатності України.

12. Встановлено, що інформаційне забезпечення державного оборонного замовлення є важливим елементом системи державного управління обороною, оскільки воно забезпечує ефективне виконання державного оборонного замовлення, підвищення оборонного потенціалу держави та зміцнення її обороноздатності, основними завданнями якого є: надання органам державної влади, підприємствам оборонно-промислового комплексу та іншим учасникам оборонного замовлення інформації про поточні та перспективні потреби оборони, а також світові тенденції розвитку оборонної промисловості; проведення інформаційних кампаній з метою підвищення рівня обізнаності громадськості про державне оборонне замовлення; розроблення та впровадження інформаційних систем та технологій, які забезпечують ефективне управління державним оборонним замовленням, прозорість та відкритість інформації про державне оборонне замовлення, а також захист інформації, що становить державну таємницю.

13. Розкрито, що новітні концептуальні засади адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення в Україні в умовах війни мають бути побудовані та функціонувати на основі чітких правил активного застосування заходів адміністративної відповідальності, з мінімальним використанням попередження правопорушень, що обумовлено високим ризиком, та підвищення суворості визначення порушень та прозорості процесу застосування відповідальності, що дозволить сукупно гарантувати оптимальні оборонні закупівлі та зупинити прояви корупції та недобросовісності в цій площині.

14. Розкрито, що об'єктом адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення завжди будуть виступати правовідносини у сфері оборонних закупівель. Об'єктивну сторону таких правопорушень становлять безпосередні дії суб'єктів правопорушення, які полягають в такому: придбання товарів, робіт і послуг оборонного призначення до/без проведення передбачених законодавством видів (процедур) закупівель; - укладення державних контрактів (договорів), що передбачають оплату державним замовником у сфері оборони, товарів, робіт і послуг оборонного призначення до/без проведення передбачених законодавством видів (процедур) закупівель; - розділення державним замовником предмета закупівлі на частини; - невиконання або неналежного виконання державного контракту (договору); - ухилення від укладення державного контракту (договору) або договору про закупівлю. Суб'єктами даного виду правопорушень можуть бути уповноважена особа державного замовника, керівник державного замовника, виконавець оборонного замовлення, учасник відбору, виконавці державних контрактів (договорів). Суб'єктивна сторона правопорушення визначається ставленням до наслідків і характеризується наявністю вини як у формі умислу, так й у формі необережності.

15. Встановлено, що захід адміністративної відповідальності, яка передбачена за вчинення адміністративних правопорушень у сфері оборонного замовлення полягає в накладенні на суб'єктів таких правопорушень адміністративних стягнень саме у вигляді штрафу, який є грошовим стягненням,

що накладається на уповноважену особу державного замовника, керівника державного замовника, виконавця оборонного замовлення, учасника відбору, а також виконавця державного контракту (договору) за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених законодавством. Розмір штрафу може змінюватися в залежності від завданих збитків, а також з урахуванням того факту чи піддавалася особа, що вчинила адміністративне правопорушення адміністративному стягненню за такі ж порушення протягом року.

16. Визначено доктринальні засади оптимізації адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні як основні напрямки створення комплексної, прозорої та ефективної системи державного оборонного замовлення в Україні, що включають цифровізацію адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення, інтеграцію штучного інтелекту, вдосконалення нормативної та фінансово-правової бази забезпечення потреб оборони, активне використання міжнародного досвіду, глобального та міждержавного військового співробітництва, стимулювання інновацій у сферу оборони, розвиток кадрового потенціалу, державно-приватного партнерства та взаємодії із громадськістю, трансформацію контролю за якістю та безпекою державних оборонних замовлень та впровадження інновацій щодо забезпечення державного оборонного замовлення.

17. Визначено, що удосконалення нормативної бази адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні спрямоване на створення ефективної та сучасної системи управління та регулювання в галузі державного оборонного замовлення, яка враховує вимоги сучасної безпекової ситуації та сприяє розвитку оборонно-промислового комплексу країни та включає ряд ключових напрямів, серед яких: - розробка та вдосконалення законодавчих актів, які регулюють процеси оборонного замовлення, визначення чітких та ефективних механізмів управління цими процесами; - створення прозорих та конкурентоспроможних умов для участі підприємств у виробництві військової техніки та озброєння, що включає забезпечення конфіденційності та захисту інформації, розробку стратегічних документів та планів у сфері оборонного замовлення, а також впровадження інноваційних технологій; - підтримка відкритості та участі громадськості у вирішенні питань, пов'язаних з оборонним замовленням.

18. Сформовано загальні напрями удосконалення фінансово-правової бази для забезпечення потреб у обороні в Україні, до яких віднесено: 1) збільшення фінансування на потреби оборони до максимального рівня в умовах війни; 2) активне залучення інструменту фінансового моніторингу; 3) посилення відповідальності за порушення процедур фінансових операцій у сфері оборони; 4) фінансування наукових досліджень та інновацій; 5) планування системи фінансового «сталого» резерву.

19. Встановлено, що для формування новітніх та ефективних шляхів удосконалення адміністративно-правового регулювання гарантованого забезпечення потреб оборони в Україні необхідно використовувати міжнародний

досвід дотримання публічного інтересу як пріоритету у забезпеченні потреб оборони в аспекті попередження корупційних проявів, використання балансу принципів транспарентності та державної таємниці в оборонних закупівлях, залучення активної позиції громадськості, розвитку інновацій, технологій та системи стимулів оборонно-промислового комплексу, формування системи глобальної співпраці щодо розвитку оборони та безпеки для підтримки миру в світі.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

Статті в періодичних наукових фахових виданнях України:

1. Повидиш В. В. Основні детермінанти сучасної генези адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 1(103). Т. 2. С. 138–142.
2. Повидиш В. В. Сучасне поняття адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 2(104). Т. 2. С. 210–215.
3. Повидиш В. В. Новітній зміст державного оборонного замовлення як об'єкту адміністративно-правового забезпечення в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 3(105). С. 531–535.
4. Повидиш В. В. Виокремлення повноважень суб'єкта загальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 4(106). Т. 1. С. 272–278.
5. Повидиш В. В. Форми адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 5(107). С. 256–261.
6. Повидиш В. В. Адміністративний примус як метод забезпечення державного оборонного замовлення. *Юридична наука*. 2020. № 6(108). С. 433–435.
7. Повидиш В. В. Концептуальні засади адміністративної відповідальності за порушення законодавства з питань державного оборонного замовлення. *Юридична наука*. 2020. № 7(109). С. 378–384.
8. Повидиш В. В. Заходи адміністративної відповідальності за правопорушення, пов'язані із забезпеченням державного оборонного замовлення. *Юридична наука*. 2020. № 8(110). С. 336–340.
9. Повидиш В. В. Громадський контроль як інструмент адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 9(111). С. 329–334.
10. Повидиш В. В. Планування як інструмент адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Юридична наука*. 2020. № 10(112). С. 209–215.
11. Повидиш В. В. Повноваження суб'єктів галузевої та спеціальної компетенції щодо адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення. *Правова позиція*. 2021. № 3(32). С. 135–139.

12. Повидиш В. В. Теоретичні підходи до формулювання змісту адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2021. № 4(74). С. 195–199.

13. Повидиш В. В. Система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Право та державне управління*. 2022. № 3. С. 327–332.

14. Повидиш В. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Юридичні науки. 2022. Т. 33(72). № 4. С. 58–64.

15. Повидиш В. В. Правовий статус міністерства з питань стратегічних галузей промисловості України у сфері забезпечення державного оборонного замовлення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. С. 588–590.

16. Повидиш В. В. Законодавче забезпечення функціонування суб'єктів державного оборонного замовлення в Україні. *Правові новели*. 2022. № 17. С. 245–251.

17. Повидиш В. В. Адміністративно-правове забезпечення державного гарантування якості товарів, робіт і послуг оборонного призначення в Україні. *Право та державне управління*. 2023. № 3. С. 122–126.

18. Повидиш В. В. Сучасні проблеми фінансово-правової бази забезпечення потреб оборони в Україні. *Право і суспільство*. 2023. № 3. С. 407–411.

19. Повидиш В. В. Юридичний склад адміністративних правопорушень у сфері державного оборонного замовлення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 475–477.

20. Повидиш В. В. Адміністративно-правові засади формування державного оборонного замовлення в Україні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2023. Вип. 4. С. 166–169.

Статті в наукових періодичних виданнях інших держав:

21. Yevdokimenko S., Naumova A. Yakymchuk S. & **Povydysh V.** (2020). Foreign experience of administrative and legal support of citizens' rights by prosecutor's offices and possibilities of its use in Ukraine. *Amazonia Investiga*. Vol. 9. Issue 27. pp. 544–551. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2020.27.03.58> (**Web of Science**).

22. Panova O., Tanko A., **Povydysh V.** & Aliksieieva O. (2020). Law Enforcement Agencies in the System of Entities of Protection and Defense of Human Rights. *Amazonia Investiga*. Vol. 9. Issue 30. pp. 77–83. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2020.30.06.8> (**Web of Science**).

23. **Povydysh V.**, Makarchuk V., Nakonechna I., Tsybulnyk N., & Kobko Y. (2023). Administrative coercion as the method for providing State defense order. *Cuestiones Politicas*. Vol. 41. № 78. pp. 579–594. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4178.40> (**Web of Science**).

24. **Povydysh V.**, Kobko Y., Svyrydenko S., Nironka I., & Dobroskok A. (2023). Information and analytical support of the state defense order in Ukraine. *Amazonia*

Investiga. Vol 12. № 65. pp. 59–67. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.6> (*Web of Science*).

25. **Povydysh V.**, Truba R., Skakun, I., Hryha, M., & Demenko, D. (2023). Types of administrative and legal support for the State defense order in Ukraine. *Amazonia Investiga*. Vol. 12. № 66. pp. 155–162. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.66.06.15> (*Web of Science*).

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

26. Повидиш В. В. Державне оборонне замовлення як системний інструмент адміністративно-правового забезпечення: сучасне формування сутності. *Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 12–13 серп. 2020 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2020. С. 77–80.

27. Повидиш В. В. Новітній зміст законодавчого забезпечення функціонування суб'єктів державного оборонного замовлення в Україні. *Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22–23 верес. 2021 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2021. С. 51–55.

28. Повидиш В. В. Оновлена роль інформаційно-аналітичного забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19–20 січ. 2022 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 72–75.

29. Повидиш В. В. Війна та її вплив на формування адміністративно-правових засад державного оборонного замовлення в Україні. *Взаємодія публічного та приватного права: сучасні проблеми та виклики*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 21–22 лют. 2022 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 39–41.

30. Повидиш В. В. Напрямки оновлення адміністративного примусу як методу забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Актуальні проблеми взаємодії правової науки та практики її застосування*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 16–17 берез. 2022 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 118–120.

31. Повидиш В. В. Сучасні форми адміністративно-правового забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Перспективні напрямки розвитку юридичної науки у 21-му сторіччі*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 14–15 черв. 2022 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 47–51.

32. Повидиш В. В. Новітнє поняття інформаційно-аналітичного забезпечення державного оборонного замовлення в Україні. *Проблемні питання юридичної науки в контексті реформування правової системи України*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 19–20 жовт. 2022 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 121–123.

33. Повидиш В. В. Аналіз сучасних наукових підходів до формування поняття адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні. *Науково-практичні засади розвитку юридичної науки на сучасному етапі державотворення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 15–16 лют. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 127–130.

34. Повидиш В. В. Основні напрямки впливу на формування сучасної генези адміністративно-правового забезпечення державно-оборонного замовлення в Україні. *Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки в умовах сьогодення*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 13–14 берез. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 31–33.

35. Повидиш В. В. Оновлені наукові виклики до формулювання змісту адміністративних правовідносин щодо забезпечення та реалізації державного оборонного замовлення в Україні. *Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20–21 квіт. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 44–46.